

ואין הבעל יכול לטעון — "פרעתך, והחזרת לי את שטר כתובתיך וקרעתיו", כיון שחוב הכתובה הוא "מעשה בית דין"⁽¹³⁰⁾, וכל הטוען אחר מעשה בית דין ואמר "פרעתי" אינו נאמן, והתובע נחשב כמי שאוחז שטר בידו.

אך אם הוציאה כראיה את הכתובה, ואין עמה גט, והיא אומרת — גרשני בעלי, ואבד גיטי, ועדיין לא פרע לי את כתובתי. והוא אומר — אכן גרשתיה אך פרעתי לה את כתובתה, וקרעו לה את הגט, ונתנו לי שובר, ואבד שוברי,

וכן בעל חוב, שהוציא שטר חוב שעברה עליו השמיטה, ואין עמו שטר פרוזבול, שמסר לפני השמיטה כדי שלא ישמטו חובותיו⁽¹³¹⁾, וטוען "פרוזבול היה לי ואבד" — הרי אלו לא יפרעו, כיון שחוששים שמא נפרעה כתובתה, ובבעל חוב — שמא לא היה לו פרוזבול.

רבי שמעון בן גמליאל אומר: מן הסכנה ואילך⁽¹³²⁾, כלומר מזמן שגזרו העובדי כוכבים על המצות, והיו יראים לשמור שטרי

שתובעת כתובתה", כלומר, לדברך מובן מה חידש רבי שמעון בריש דבריו, לומר כדברי אבא שאול,

אך סיפא דרבי שמעון — "אינה תובעת כתובתה" מאי איכא למימר? כלומר ממי בא לאפוקי בדין זה?

אלא אמר רב פפא, רבי שמעון בא לאפוקי מדברי רבי אליעזר, ומחלוקתו.

כלומר — בא לחלוק רבנן הנזכרים בריש המשנה, שסוברים שאם כתב "ולא לירשי" מועיל. והוא סובר שאפילו אם כתב לה "נדר ושבועה אין לי עליך ולא על יורשי", נשבעת ליתומים, כאבא שאול.

מתניתין:

האשה שהתגרשה ובאה לתבוע כתובתה מבעלה, וכראיה לדבריה — הוציאה את הגט שנתן לה, ואולם אין עמו [עם הגט] כתובה, אף על פי כן —

טפ-א גובה כתובתה⁽¹²⁹⁾,

לעיל דף נא' ע"א.

131. כמבואר במסכת גיטין — הלל הזקן תיקן פרוזבול, [לשון פרוז בולי ובוטי, כלומר תקנת העניים והעשירים, שלא ימנעו העשירים מלהלות לעניים מחשש שיפסידו את כספם בשמיטה], וענינו — שמוסר שטרותיו לגביית בית דין, ואז אינו עובר ב"לא יגוש" כיון שהוא אינו תובעו אלא בית דין.

132. כיון שתקנו בתגובה בלא גט ופרוזבול, אפילו אם עברה הסכנה גובה בלא גט. רש"ש.

129. בהוא אמינא הבינה הגמרא, שהמשנה עוסקת כאשר האשה טוענת — "אבד שטר כתובתי", ובכל אופן נאמנת, ואין חוששים שמא תוציא אחר מותו את הכתובה ותגבה בשנית כדין אלמנה, ותאמר — מעולם לא התגרשתי, כיון שכותבים לבעל שובר על הפרעון, ועליו מוטל לשומרו שלא יאבד.

130. "מעשה בית דין" פירושו — כל דבר שאדם מחוייב בו למרות רצונו. ובכתובה, אפילו אם לא כתב לה כתובה בשעת נישואיה חייב בכתובתה, מפני שהוא תנאי בית דין. ועיי' בזה

ומשנינן: אמר רב, משנתינו במקום שאין כותבין כתובה עפקינן, ובכהאי גוונא אין חשש שתוציא את כתובתה בשנית. ואכן במקום שכותבים כתובה אין הבעל חייב לפרוע לה את כתובתה עד שתביא את השטר.

ושמואל אמר, אף במקום שכותבין כתובה חייב הבעל לפרועה אפילו אם אין בידה את הכתובה. וקא סלקא דעתך — שכותבים לו שובר על הפרעון כדי שלא תוציא עליו את הכתובה לגבותה בשנית.

ומקשינן: וכי לדעת שמואל כותבין שובר?

ומשנינן: אמר רב ענן, לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל [קיבלתי מפי שמואל לפרש דבריו]: לעולם אף שמואל סבר — אין כותבים שובר, ובמקום שאין כותבין כתובה, ואמר הבעל — "כתבתי, ואיני רוצה לפרוע עד שתחזיר לי את הכתובה", עליו להביא ראיה שכתב לה, ואם לא הביא ראיה פורע לה כתובתה.

ובמקום שכותבין כתובה, ואמרה האשה — "לא כתב לי, ואין בידי כתובה להחזיר לבעל", עליה להביא ראיה שלא כתב לה, ואם לא הביאה ראיה אינו פורע לה (136).

גיטיהן, ופרוזבוליהם — אשה גובה כתובתה שלא בוגט, ובעל חוב גובה שלא בפרוזבול (133).

גמרא:

שנינו במשנה, שאם הוציאה גט ואין עמו כתובה, גובה את כתובתה, ואין חוששים שמא תוציאנה בשנית ותגבנה.

ומדקדקת הגמרא: שמע מינה, כותבין שובר. כלומר — מי שאבד שטרו, והלוה מודה שחייב לו, אלא שאינו רוצה לפרוע לו עד שיחזיר לו את השטר, כדי שלא יוכל לחזור ולתובעו שנית. אמרינן ליה — פרע לו. והוא יכתוב לך שובר שפרעת לו.

דאי אין כותבין שובר, ואין מחייבים את הלוה לפרוע עד שיחזיר לו המלוה את השטר, ליחוש דלמא מפקא [תוציא] לה לכתובתה לאחר מות בעלה, וגביא בה בתורת אלמנה, ותאמר — מעולם לא גרשני.

וא"כ קשה — הלא קיימא לן במסכת בבא בתרא (קע"א ע"ב) כמאן דאמר "אין כותבים שובר" (134) ואין הלוה מחוייב לפרוע עד שיחזיר לו המלוה את שטרו, ואם כן מדוע הכא חייב הבעל לפרועה (135)?

133. אך צריך שיהיו לה עידי גירושין או עידי פרוזבול. ובלעדיהם לא תגבה. גמרא.

134. רש"י. ועיין תוספות.

135. צריך באור — הרי הטעם ש"אין כותבים שובר" הוא משום שלא מוטל על הלוה לשמור על שוברו מן העכברים. ולכן אין מחייבים אותו לפרוע עד שיחזירו לו את השטר.

אך כאן ממילא מוטל על הבעל לשמור את

הכתובה, שמא ימות ותגבה מיורשיו בלא כתובה, כדין אלמנה. ואם כן, אפשר לומר שכאן לכולי עלמא יכתבו שובר?

וכתבו הראשונים — שעדיין יש לבעל עדיפות שתחזיר לו את הכתובה עצמה ולא תכתוב לו שובר. כיון שבלא הכתובה לא יהיה לה כל כך קל לחזור ולתבוע מיורשיו בשנית את כתובתה.

136. הקשו התוספות — מה תועיל לה הראיה

עיקר ובין תוספת נפרעים על ידי הגט, מובן מדוע אינם נפרעים,

כיון שהוא מוקי לה [מעמיד את המשנה] במקום שאין כותבין כתובה, ואמר הבעל "כתבתי לה כתובה, ואיני פורע עד שתחזירנה לי",

דאמרינן ליה — "אייתי ראייה שכתבת לה כתובה",

ואי לא מייתי ראייה, אמרינן ליה — "זיל פרעיה", ולכן כשהוציאה עליו גט בלא כתובה, ואמר — "פרעתיה על פי הגט", נאמן, ואינו פורע בשנית.

אלא לרב, מדוע כשהוציאה כתובה שאין עמה גט אינה גובה כלום, נחי דעיקר לא גביא, מחשש שמא גבתה אותו כבר על פי הגט, מכל מקום תוספת כתובה מיהא תיגבי? והרי ודאי שלא גבתה אותה על פי הגט, כיון שלדעת רב "גט גובה עיקר" בלבד?

ומשנינן: אמר רב יוסף, הכא במאי עסקינן, כשאין שם עדי גירושין. ולכן נאמן הבעל במה שאמר "פרעתי", במיגו דיכול למימר "לא גירשתיה",

יכול למימר — "גירשתיה, ונתתי לה טפ-ב כתובתה" (137).

ומשנתנו שאמרה — "גובה כתובתה", בין במקום שאין כותבים כתובה ואמר כתבתי, שאינו נאמן, ובין במקום שכותבים כתובה והביאה האשה ראייה שלא כתב לה.

ואף רב שהעמיד משנתנו במקום שאין כותבים כתובה, הדר ביה [חזר בו מדבריו], והעמיד את המשנה בטעמא אחרינא:

דאמר רב, בין במקום שכותבין כתובה, ובין במקום שאין כותבין כתובה — אם הוציאה גט בלא כתובה, גובה רק את עיקר כתובתה, דהיינו את המנה או המאתים.

ואם הוציאה כתובה בלא גט, גובה רק את התוספת כתובה, שהוסיף לה הבעל מרצונו. [ואף במקום שאין כותבים כתובה, היינו רק על עיקר הכתובה, אבל על התוספת לעולם כותב לה כתובה].

וכל הרוצה להשיב, יבא וישיב. כלומר — כעת אין לחוש לכלום, כיון שאינה גובה אלא בשטר שבידה.

ומקשינן לדברי רב, והלא תנן במשנתנו: "כתובה ואין עמה גט, היא אומרת אכד גיטי, והוא אומר אכד שוברי, וכן בעל חוב שהוציא שטר חוב, ואין עמו פרוזבול, הרי אלו לא יפרעו".

והוינן בה: בשלמא לשמואל שאמר בין

מאוחר יותר. על פי הריטב"א.

137. הקשו התוספות — הרי אם יטען "לא גירשתיה" יתחייב בשאר כסות ועונה, ככל בעל. ואם כן, אין כאן מיגו, כיון שאינו רוצה לטעון "לא גירשתיה" כדי שלא יתחייב בשאר וכסות? ותרצו התוספות — גם אם יטען "לא

שלא כתב לה בשעת נישואין, ניחוש שמא כתב לה אחר כך?

ויש לומר — שאם לא כתב לה בשעת נישואין לא מסתבר שיכתוב לה אחר כך. ואמנם — רב, שחולק על דברי שמואל, וסובר שאפילו אם הביאה ראייה שלא כתב לה לא תגבה כתובתה, סבר שחוששין שמא כתב לה